

LAKIALOITE 32/2008 vp

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain (734/1992) 7 c §:ssä säädetään pitkäaikaisen laitoshoidon maksuista. Pykälässä pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteista määrätään, että pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevalta peritään maksukyvyyn mukaan määräytyvä maksu. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa asiakasmaksu määräytyy asiakkaan/potilaan maksukyvyyn mukaan. Maksu voi olla enintään 82 prosenttia hoidossa olevan nettokuukausituloista. Jos suurempituloinen puoliso on laitoshoidossa, hoitomaksu voi olla enintään 41 % puolisoitten yhteenlasketuista tuloista. Asiakkaalle taataan kuitenkin henkilökohtaiseen käyttöön kuukausittain vähintään 90 euroa. (1217/2007) Muutos tuli voimaan 1.1.2008. Perittävä maksu ei saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Palveluasuminen, erityisesti tehostettu ympärivuorokautinen palveluasuminen, on monilta osin verrattavissa pitkäaikaiseen laitosaamiseen, joten henkilökohtainen käyttövara tulisi laajentaa koskemaan myös palveluasumisen piiriin kuuluvia henkilöitä. Palveluasumisella korvataan yhä enenevässä määrin laitoshoidon. Palveluasuminen tulee myös lisääntymään jatkossa huomattavasti, minkä vuoksi käyttövaran säätäminen nousee entistäkin tärkeämpään asemaan. Palveluasunnoissa asuu ikäihmisiä, mielenterveyskuntoutujia, vammaisia ja muita hoivaa

sekä tukea tarvitsevia, joiden taloudellinen asema on usein heikko. Heillä on usein isoja lääkemenojen omavastuuosuuksia, silmälasin- ja hammashoitomenoja ym., jotka on maksettava itse. Myös palveluasunnossa asuvan henkilön vaate- ja muut arkiseen elämään kuuluvat menot ovat usein suurempia kuin laitoshoidossa olevalta. Käyttövarasta säätäminen helpottaisi näiden ihmisten arkea.

Nykyinen laki ei takaa palveluasumisen piirissä olevalle henkilölle henkilökohtaista käyttövara. Tämä olisi kuitenkin tärkeää, koska palveluasuminen on usein asiakkaan maksukyvyyn kannalta kallista. Käyttövaran määrittely palveluasunnoissa oleville olisi perusteltua myös siksi, että palveluasuntojen asiakkaat ovat usein toimintakykyisempiä suhteessa laitoshoidossa oleviin ja siten heidän tarpeensa käyttövaraan ja mahdollisuutensa sen käyttöön ovat suurempia.

Palveluasumisesta perittävien maksujen osalta kunnissa on ollut kirjavia käytäntöjä. Maksujen perusteet löytyvät vammais- ja sosiaalihuollon palveluista sekä laista sosiaali- ja terveydenhuollon maksuista. Maksut vaihtelevat kunnittain sen mukaan, mitä palveluasumisen maksuun sisältyy. Useissa kunnissa määritellyt käyttövarat mukailevat pitkälti toimeentulotuen perusosaa kuitenkin siten, että toimeentulotuen perusosasta on vähennetty ne osuudet, kuten ruokakustannukset, jotka sisältyvät palveluasumi-

misen maksuun. Toimeentulotukeen perustuvaa käyttövaran määrittelyä voidaan pitää perusteltuna. Kulutustutkimukseen perustuva toimeentulotuen perusosan laskennallinen peruste yksin asuvan henkilön ravintokustannuksien osalta on 48 % perusosasta. Perusosa on yksin asuvalla ja yksinhuoltajalla 399,10 euroa kuukaudessa vuonna 2008.

Koska palveluasumisen käyttövaraa ei ole kaikissa kunnissa määritelty, asettaa se ihmiset käytännössä eriarvoiseen asemaan. Myös määriteltyjen käyttövarojen suuruus vaihtelee kunnittain. Esimerkiksi Turussa käyttövara on 160 euroa kuukaudessa, Riihimäellä 180—220 euroa (käyttövara huomioidaan, kun henkilön säästöt ovat alle 3 500 euroa) ja Hämeenlinnassa 150 euroa. Vastuu henkilökohtaisesta käyttövarasta on näin ollen jätetty kunnille. Laki määrää vain, että palveluasumisesta perittävä maksu ei saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Henkilön oikeudesta palveluasumiseen määrätään vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 §:ssä. Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (759/1987) 10 ja 11 §:ssä määrätään puolestaan palveluasumisen käytännön järjestämisestä kunnissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (912/1992) 5 §:ssä määrätään palveluasumisen kustannuksista seu-

raavasti: "Milloin henkilö saa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun palveluasumisen erityiskustannuksiin korvausta muun lain nojalla, voidaan palvelusta periä enintään saatua korvausta vastaava maksu. Maksu ei saa kuitenkaan ylittää palveluasumisen aiheuttamia kustannuksia."

Koska palveluasumiseen liittyvistä maksuista ei ole selkeää lainsäädäntöä, palveluasumisen käyttövaran määrittäminen vaatisi muutoksia sekä vammaispalvelulakiin että sosiaali- ja terveydenhuoltolakiin. Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista koskee vain palveluasumisen erityiskustannuksia. Palveluasumiseen liittyvistä kustannuksista sekä käyttövarasta määrävä laki olisi tarpeellinen. Se toisi alueellista tasa-arvoisuutta asiaan ja turvaisi palveluasumisen piirissä oleville henkilöille välttämättömimmän toimeentulon.

Ehdotamme asiakasmaksulakia muutettavaksi siten, että asiakasmaksuasetuksen 5 § siirretään lain tasolle ja asiakasmaksulakiin lisätään vastaavasti palveluasumisen käyttövaraa koskeva uusi 7 d §. Myös palveluasumisen maksuista on selkeyden ja läpinäkyvyyden vuoksi syytä säätää lailla. Asiakasmaksuasetusta tulee vastaavasti muuttaa poistamalla siitä 5 §.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annettuun lakiin (734/1992) uusi 7 d § seuraavasti:

7 d §

Asumispalveluista perittävä maksu

Milloin henkilö saa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun palveluasumisen erityiskustannuksiin

korvausta muun lain nojalla, voidaan palvelusta periä enintään saatua korvausta vastaava maksu, kuitenkin siten, että henkilölle jää kuukaudessa vähintään toimeentulotuen perusosaa vastaava rahasumma, josta on vähennetty ravintokustannuksina 48 % summasta. Samansuuruinen käytövara tulee jättää perittäessä asiakasmaksua

henkilöltä, joka käyttää sosiaalihuoltolain 22 §:n mukaista asumispalvelua ja palveluasumista. Maksu ei saa kuitenkaan ylittää palveluasumisen aiheuttamia kustannuksia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 2008

Satu Taiveaho /sd
Anneli Kiljunen /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd
Valto Koski /sd
Tero Rönni /sd
Antti Vuolanne /sd
Merja Kuusisto /sd
Krista Kiuru /sd
Pauliina Viitamies /sd
Päivi Lipponen /sd
Tuula Väätäinen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pia Viitanen /sd

Heli Paasio /sd
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Tuula Peltonen /sd
Jukka Gustafsson /sd
Jouko Skinnari /sd
Matti Kauppila /vas
Markus Mustajärvi /vas
Pentti Tiusanen /vas
Veijo Puhjo /vas
Martti Korhonen /vas
Jaakko Laakso /vas
Jyrki Yrttiaho /vas